

Förklaringar till checklista för tillsyn på lantbruk

Checklistan finns i *bilaga 1*.

Här i bilaga 2 ges förklaringar och upplysningar i anslutning till många av checklistans kontrollpunkter.

Ordningsföljden och numreringen är densamma som i checklistan.

Dessutom finns till många avsnitt en del allmänna upplysningar placerade direkt under avsnitsrubriken (t.ex. 3 Egenkontroll).

Tips för att snabbt komma till rätt kontrollpunkt här. Se punktens numrering i checklistan i *bilaga 1*. T.ex. 5b. Sök då här efter 5b med hjälp av programmets sökfunktion. I MS Word nås sökfunktionen under Redigera-Sök, eller med snabbkommandot Ctrl+B

Uppgifter om litteratur, projekt, webbplatser med mer som nämns i förklaringarna (med kursiv text) finns i handledningens avsnitt 5 *Var man hittar mer kunskap och information*.

Länkar till författningar som nämns i förklaringarna finns i handledningens *bilaga 3 Lagstiftning*.

Några förkortningar som används i förklaringarna:

FVE	Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll
FMSA	Förordning (1998:950) om miljöstraffavgifter
SJV	Jordbruksverket
MSA	Miljöstraffavgift
TV	Tvårvillkor
VU	Verksamhetsutövare

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
I ALLMÄNNA UPPGIFTER			
1	Om inspektionen		
1a	TV	Inspektionsdatum	
1b	TV	Närvarande	
		Inspektör(er)	
		Närvarande från verksamheten/landbruget	
		Övriga närvarande vid inspektionen	
1c	TV	Inspektionen aviserad i förväg	
		Om ja, aviseringsdatum	
1d	TV	Inspektionen genomförd utan hinder	Är väl sällan aktuellt att svara nej på, men ska rapporteras enligt tvärvillkoren. Se Stycke C i SJVs anvisningar till rapporteringsformulär.
		Om Nej, beskrivning	
1e		Anledning till inspektion	
		Rutininspektion	
		Klagomål	
		Återkontroll	
2	Om tillsynsobjektet och verksamhetsutövare (VU)		
2a	tv	Fastighet	Ett landbruk kan omfatta flera fastigheter. Normalt väljer man att registrera ett djurhållande företag på den fastighet där djurstallet eller "huvuddjurstallet" är beläget. Ibland är det inte så enkelt, utan det finns tillsynsobjekt som är mer komplicerade i sin verksamhet. Då får man göra en avvägning och ett "bästa val".
2b	tv	Produktionsplatsnummer	Se nästa rad
		Platser där det finns ett eller flera nötkreatur (inklusive buffel, vattenbuffel och amerikansk bison!), grisar, värphöns, får och getter ska anmälas till Jordbruksverket (SJV) och tilldelas sedan ett produktionsplatsnummer, ett s.k. SE-nummer. Alla djur ska vara märkta i örönen och journalförda enligt SJVs regler. Ett tillsynsobjekt, en verksamhet, kan ha ett eller flera produktionsplatsnummer. Numret kan vara bra att ha om det råder tvivel om vem djur tillhör. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över djurmärkningen. Uppgift om produktionsplatsnummer kan man få via SJV, se <i>bilaga 4</i> .	
2c		Verksamhetsutövare	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
	TV	Namn	Kan vara en person med jordbruk som enskild firma eller ett företag typ aktiefirma (AB) eller kommanditbolag (KB). Enkelt bolag förekommer också.
	TV	Person-/organisationsnummer	Firmans person-/organisationsnummer (vid enskild firma är organisationsnummer = innehavarens personnummer) eller företagets organisationsnummer. Normalt nödvändigt att dokumentera vid beslut om avgift, föreläggande m.m.
	TV	Adress	
	tv	Telefon	
	tv	Mobiltelefon	
	tv	Kundnummer hos Lst	Kundnummer är numrering av verksamhetsutövare såsom mottagare av jordbruksstöd av olika slag, en uppgift som Länsstyrelsen gärna vill ha i tvärvillkorrapporteringen! Jordbruksverket sänder årligen ut lista på stödmottagare och kundnummer till kommunerna. Länsstyrelsens landsbygdsenhet kan också lämna uppgift om nummer
		Verksamheten	
2d		Typ av produktion, kort beskrivning	Se nästa rad
		Denna och de följande frågorna under 2 ska ge en kort uppfattning om verksamhetens inriktning och omfattning. Det kan vara intressant vid kommande inspektioner och i tillsyns-/kontrollplaneringen.	
2e		Brukad areal åker, ha	Brukad areal, egen såväl som arrenderad (att skilja på egen eller arrenderad åkerareal är oftast inte nödvändigt) Var uppmärksam på om s.k. uttagen areal är inkluderad eller ej. Uttagen areal får inte användas som spridningsareal för stallgödsel.
2f		Areal med spridningsavtal	Här fylls arealuppgift i. Se vidare fråga 15a om avtal och anteckningar.
2g		Areal naturbete, ha	Naturbete = odlad betesmark som inte är plöjbar, inte brukbar som åker. Inkludera som för åkermark både egen och arrenderad areal. Se under 15b vad av betesmarken som får räknas in i spridningsarealen.
2h		Djurhållning	
		Om ja, ange antal av respektive djurslag:	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
			<p>Djurslag och ANTAL STALLPLATSER eller ANTAL DJUR i besättningen skrivs in. Man kan också om man vill därefter skriva in vad det motsvarar i djurenheter. Här finns en lathund för den faktor som ska användas för att räkna om antal djur till djurenheter (DE). Exempelvis betyder 1 DE att ett djur motsvarar en djurenhet, 0,1 DE att tio djur motsvarar en djurenhet. Se också information under 2i.</p>
		Mjölkkor och medelavkastning	1 DE Medelavkastning påverkar gödselproduktionen, se handledningens <i>bilaga 9</i> .
		Kalvar (1- ≤6 mån).	0,17 DE
		Rekryteringsdjur 6– 12 månader	0,33 DE
		Kvigor Äldre än 12 månader	0,33 DE
		Vallfodertjurar 6-18 månader	0,33 DE
		Gödtjurar 6-14 månader	0,33 DE
		Stutar 6-24 månader	0,33 DE
		Dikor/Amkor	0,33 DE
		Suggor i produktion	0,33 DE Vilket produktionssystem som används vid smågrisproduktion påverkar inte antalet djurenheter. Däremot påverkas gödselproduktion, se <i>bilaga 9</i> , och behov av spridningsareal.
		Suggor i suggnav	0,33 DE Vilket produktionssystem se ovan Utgå från antal suggor i snitt över året.
		Suggor i satellitbesättning och hur ofta insättning av nya suggor sker	0,33 DE Vilket produktionssystem se ovan Utgå från antal suggor i snitt över året.
		Slaktsvin och antalet omgångar per år	0,10 DE Antal omgångar per år har betydelse för gödselmängden, se <i>bilaga 9</i> , men inte för antal DE För slaktsvin kan 3,0 eller 3,5 omgångar per år vara aktuellt.
		Värphöns	0,01 DE
		Livkycklingar och antalet omgångar per år	0,05 DE Jfr upplysning vid slaktsvin ovan
		Slaktkycklingar och antalet omgångar per år	0,05 DE Jfr upplysning vid slaktsvin ovan

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Kalkoner och antalet omgångar per år	0,01 DE Jfr upplysning vid slaktsvin ovan
		Hästar	1 DE
		Annat, djurslag och antal	
		Annat, djurslag och antal	
2i		SUMMA DJURENHETER	Se information ovan samt nästa rad
		<p>Vad som är en djurenhet (DE) framgår av bilagan till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.</p> <p>Antalet djurenheter i en pågående djurhållning beräknas normalt utifrån antalet stallplatser i djurhållningen. I en del fall eller djurhållningar (t.ex. kall lösdrift nötköttproduktion) fungerar inte detta, utan antalet djurenheter får beräknas utifrån djurhållarens uppgifter om årlig (12 mån) genomsnittlig djurhållning/produktion. Att beräkna antalet djurenheter vid inspektionstillfället kan också göras, speciellt om djurhållningen är under uppbyggnad eller i förändring.</p> <p>EN DJURENHET ENLIGT OVAN NÄMNDA BILAGA ÄR:</p> <ul style="list-style-type: none"> - en mjölkko (som mjölkko räknas även sinko), - sex kalvar, en månad eller äldre. Med kalv avses ett nötkreatur upp till sex månaders ålder. Kalvar upp till en månads ålder räknas till moderdjuret, - tre övriga nöt, sex månader eller äldre, - tre suggor, inklusive smågrisar upp till 12 veckors ålder. Betäckta gyttor räknas som suggor, - tio slaktsvin eller avelsgaltar, 12 veckor eller äldre (som slaktsvin räknas även obetäckta gyttor), - en häst, inklusive föl upp till sex månaders ålder, - tio minkhonor för avel, inklusive valpar upp till åtta månaders ålder och avelshannar, - 100 kaniner, - 100 värphöns, 16 veckor eller äldre. Kycklingmödrar räknas till värphöns, - 200 unghöns upp till 16 veckors ålder, - 200 slaktkycklingar, - 100 kalkoner, gäss eller ankor, inklusive kycklingar och ungar upp till en veckas ålder, - 15 strutsfåglar av arterna struts, emu och nandu, inklusive kycklingar upp till en veckas ålder, - tio får eller getter, sex månader eller äldre, - 40 lamm eller killingar upp till sex månaders ålder. <p>För övriga djurarter motsvaras en djurenhet av det antal djur som har en årlig sammanlagd utsöndring motsvarande 100 kg kväve eller 13 kg fosfor i färsk träck och urin. Vid beräkning av antalet djur skall väljas det alternativ av kväve eller fosfor som ger det lägsta antalet djur.</p>	
2j		Anmälningspliktig	Anmälningspliktig (C-verksamhet) enligt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd om: - mer än 100 men högst 200 djurenheter (Djurenheter, se under djurhållning ovan)

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Om ja, är den anmäld	Sedan 1 jan 2007 har miljö sanktionsavgift för utebliven anmälan eller tillstånd tagits bort. Men straffbestämmelser gäller.
2k		Tillståndspliktig	Se nästa rad
		Tillståndspliktig (B-verksamhet) enligt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd om: - mer än 40 000 platser för fjäderfän, - mer än 2 000 platser för slaktsvin, tyngre än 30 kg, avsedda för produktion (som slaktsvin räknas även obetäckta gyltor), - mer än 750 platser för suggor (som suggor räknas även betäckta gyltor) - eller annan djurhållande verksamhet med mer än 200 djurenheter (Djurenheter, se under djurhållning vid fråga 2h ovan)	
		Om ja, finns tillstånd	Se "Om ja, är den anmäld" ovan.
2l		IPPC-anläggning	Se nästa rad
		Genom EG-bestämmelser klassas vissa verksamheter som IPPC-anläggningar vilka omfattas av särskilda miljöskyddskrav. Trots de svenska kraven i miljöbalken har en särskild förordning införts för att säkerställa att IPPC-kraven klaras. Med IPPC-anläggning menas alltså att verksamheten omfattas av förordning (2004:989) om översyn av vissa miljöfarliga verksamheter. Av bilagan till förordningen framgår att följande djurhållande verksamheter omfattas: a) mer än 40 000 platser för fjäderfän, b) mer än 2 000 platser för slaktsvin, tyngre än 30 kg, avsedda för produktion (som slaktsvin räknas även obetäckta gyltor), c) mer än 750 platser för suggor (som suggor räknas även betäckta gyltor), eller d) färre antal platser än enligt a, b eller c men med så många platser sammanlagt för fjäderfän, slaktsvin eller suggor som behövs för 200 djurenheter definierade som i avdelning 1 i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd . Verksamheten ska enligt 4 § senast 30 oktober 2007 uppfylla förordningens krav. En redogörelse ska enligt 3 § ha lämnats i miljörapporten 2005 till tillsynsmyndigheten som genom bland annat föreläggande ska se till att förordningens krav uppfylls.	
		Om ja, bedömning	Här anges om verksamheten är bedömd av tillsynsmyndigheten och vilka eventuella beslut som tagits eller övervägts.
II KONTROLLPUNKTER SOM GÄLLER (kan gälla) ALLA SLAGS GÅRDAR			
3	Egenkontroll		

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
			<p>Till egenkontrollen kan också räknas att B-verksamheter ska lämna miljörapport. Detta bör vara kontrollerat innan inspektionen, och finns därför inte med i checklistan. MSA gäller vid försenad miljörapport (punkt 2.2.1 i bilagan till FMSA)</p> <p>För B- och C-verksamheter finns vissa formella krav på dokumentation m.m. enligt FVE. Men även U-verksamheter ska ha en egenkontroll, det följer både av hänsynsreglerna (kunskapskravet) i 2 kap. MB, och av 26 kap 19 § MB.</p> <p>Till egenkontroll hör också vissa frågor enligt särskilda bestämmelser, och som kan gälla oavsett om det är en B-, C- eller U-verksamhet. Exempelvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se till att cisterner kontrolleras återkommande av ackrediterat kontrollorgan - kontroller av kylanläggningar enligt bestämmelserna om CFC med mera - föra sprutjournal vid användning av bekämpningsmedel. <p>Sådana kontroller har i checklistan tagits upp i respektive avsnitt, och inte under detta avsnitt om egenkontroll.</p>
3a		Känner alls till begreppet egenkontroll	Notera vad som framkommer.
3b		Är egenkontrollen dokumenterad	Finns ingen dokumentation över egenkontrollen kan den ”finnas i huvet”, vilket i vissa fall (mindre komplicerade verksamheter och som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga) ändå kan vara tillräckligt.
3c		Deltar man i något certifierings-, rådgivnings eller kvalitetsprogram? Ange i så fall vilket.	Till exempel Svenskt Sigill, IP (=Integrerad produktion), KRAV, HIR (Hushållningssällskapets individuella rådgivning) eller Greppa Näringen. Deltagande innebär i allmänhet också att man i flera avseenden bör ha en bra egenkontroll.
3d		Används LRFs Miljöhusesyn	<p>Miljöhusesyns checklista med åtgärdsplan bör ha fyllts i för det senaste kalenderåret.</p> <p><i>Miljöhusesyn</i> är LRFs stöd för lantbrukare att genomföra utförlig egenkontroll inom ett flertal lagstiftningsområden, och även inte direkt lagreglerade kontroller.</p> <p>Miljöhusesyn är troligtvis det bästa egenkontrollstödet just nu för mindre och medelstora jordbruk. Det kan dock vara för omfattande för deltidsjordbruk eller mycket små jordbruk.</p>
		Eventuellt annat stöd för egenkontrollen	<p>Ange här vilket stöd som används.</p> <p>För företag över 100 DE säljer Hushållningssällskapet Väst <i>Egenkontroll - rapporteringsmall för tillstånds- och anmälningspliktiga djurföretag</i>. LRF har också ett egenkontrollstöd för större jordbruksföretag, <i>LRFs egenkontrollpaket</i>.</p> <p>Även andra konsulter säljer egenkontrolltjänster till jordbrukare.</p> <p>För hästhållare finns <i>Hästhusesyn</i> som är en direkt motsvarighet till Miljöhusesyn.</p>

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
3e		Kan egenkontrollen i stort bedömas som godtagbar i omfattning och utförande i förhållande till verksamheten	<p>Det kan ibland vara svårt att göra denna bedömning, eftersom kraven måste anpassas till verksamhetens omfattning/komplexitet och om det är en U-, C- eller B-verksamhet. Man bör ändå försöka göra en bedömning.</p> <p>Egenkontroll är ännu för flertalet deltidjordbruk, mycket små jordbruk eller hästgårdar (U-verksamheter) en ny företeelse och Miljöhousesyn kan i vissa fall vara för omfattande. Efter inspektionen kan egenkontroll förhoppningsvis vara under införande i någon form.</p> <p>För något större eller medelstora jordbruk är troligtvis LRFs Miljöhousesyn det bästa egenkontrollstödet. Fylls dess checklista och åtgärdsplan i årligen bör det vara tillräckligt.</p> <p>För företag över 100 DE bör Miljöhousesyn eller annan dokumenterad egenkontroll av ungefär samma omfattning användas.</p>
		Om B- eller C-anläggning, klaras följande:	
		Vi har valt att INTE ha med frågan om dokumenterad ansvarsfördelning enligt 4 § FVE, eftersom de flesta jordbruksföretag inte har en sådan organisation att frågan är motiverad. I mycket stora verksamheter skulle det dock kunna vara aktuellt. Vid brist gäller i så fall MSA för B-verksamheter enligt punkt 2.3.1 i bilagan till FMSA.	
3f		Dokumenterade rutiner för kontroll av utrustning	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>Krav enligt 5 § FMV: ”5 § Verksamhetsutövaren skall ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön. Det som föreskrivs i första stycket skall dokumenteras.” Saknas detta gäller för B-verksamhet gäller MSA 10 000 kr, enligt punkt 2.3.2 i bilagan till FMSA.</p> <p>Vad kan detta innebära på ett lantbruk?</p> <p>Här är några exempel som specifikt gäller djurhållande gårdar: - Kontrollera/tillse att gödselanläggningar inte läcker - Kontrollera/tillse att ensilageanläggning inte läcker pressaft till omgivningen - Kontrollera/tillse att gödselspridningsutrustning är i gott skick/underhålls</p> <p>Exempel som gäller kemisk bekämpning. Då bekämpning inte i sig avgör om det är en B- eller C-verksamhet – det gör endast djurhållningen - kan det vara tveksamt att räkna in det som grund för miljöskattavgift. - Kontrollera att bekämpningsmedelsspruta är i gott skick - Kontrollera att plats för sprutans påfyllning/rengöring är lämpligt placerad och i gott skick - Kontrollera förråd för bekämpningsmedel</p> <p>Ytterligare exempel på vad som bör kontrolleras med avseende på underhåll och risk för utsläpp, läckage m.m. Men inte heller dessa saker gäller specifikt för djurhållande gårdar (men de flesta torde förekomma på alla gårdar): - Cisterner för diesel och eldningsolja - Förvaring av andra kemikalier än bekämpningsmedel - Förvaring av farligt avfall. - Traktorer och andra jordbruksmaskiner - Eventuella kylanläggningar</p> <p>Ytterligare anläggningar med mera kan behöva ingå, beroende på vad som finns på gården.</p>	
3g		Dokumenterade undersökningar/bedömningar av risker	Vi har inte hittat någon närmare vägledning om risker i jordbruk i de hjälpmedel för egenkontrollen som vi angett ovan under 3d. Men det bör bland annat kunna handla om fel-funktion/missgrepp rörande sådan utrustning m.m. som nämns här närmast ovan under 3f.
3h		Vet att tillsynsmyndigheten ska underrättas vid driftstörning, utsläpp etc	För försummelse att underrätta tillsynsmyndigheten gäller inte längre MSA, men det är naturligtvis viktigt att VU känner till att det är krav på att tillsynsmyndigheten ska underrättas om exempelvis en gödselbrunn springer läck.
3i		Om tillståndsprövat, känner till villkoren för verksamheten och iakttar dem? Om brist, beskriv	Kontrollera alltså både att man har tillgång till beslutet och dess villkor, samt hur dessa villkor klaras. (Villkoren kan omfatta sådant som tas upp i andra punkter i checklistan).

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
3j		Om anmält, känner till miljömyndens beslut med anledning av anmälan, och iakttar de eventuella föreläggandena i beslutet Om brist, beskriv	Kontrollera alltså både att man har tillgång till nämndens beslutet och de förelägganden om försiktighetsåtgärder som det kan innefatta, och hur dessa förelägganden efterlevts. (Föreläggandena kan omfatta sådant som tas upp i andra punkter i checklistan).
3k		Kemikalieförteckning	Se nästa rad
		<p>Saknas förteckning gäller för B-verksamhet MSA 25 000 kronor enligt punkt 2.3.3 i bilagan till FMSA.</p> <p>Kravet i 7 § FVE gäller bara B- och C-verksamheter. En gård som inte är B eller C men använder bekämpningsmedel eller andra kemiska produkter såsom oljor, lösningsmedel, färger med mera skulle därmed inte behöva ha en förteckning. Det behöver de dock ha ändå, men enligt arbetsmiljölagstiftningen, som också kräver att säkerhetsdatablad ska finnas. Bestämmelser finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 2000:4, Kemiska arbetsmiljörisker. Se 38 – 39 §§ (i 39 § används den äldre termen varuinformationsblad i stället för säkerhetsdatablad, men det är samma sak).</p> <p>Förteckningen enligt 7 § FVE ska innehålla uppgifter om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Produkten eller organismens namn, 2. Omfattning och användning av produkten eller organismen, 3. Information om produktens eller organismens hälso- och miljöskadlighet, samt 4. Produktens eller organismens klassificering med avseende på hälso- eller miljöfarlighet. <p>I praktiken behöver man inte skriva upp allt detta i förteckningen, om man väljer att ha en (aktuell) samling säkerhetsdatablad med en innehållsförteckning.</p> <p>För mer vägledning, se Naturvårdsverkets handbok 2001:3 Egenkontroll - en fortlöpande process (avsnitt 2.9.7 sid 51 – 54)</p>	
4	Bekämpningsmedel		
	<p>Se handledningens <i>bilaga 10</i> för en orientering om bekämpningsmedel och reglerna om dessa.</p> <p>Om man önskar göra en utförligare kontroll av bekämpningsmedel kan checklistor i bilagor till <i>Handledning för delprojekt Spridning av kemiska bekämpningsmedel</i> användas.</p>		
4a		Bekämpningsmedel används	Svaret bör kunna bli entydigt. (Ja/Nej)
4b	TV Vskydd1	Endast i Sverige godkända medel	Utgå från <i>Bekämpningsmedelsregistret</i> , Kemikalieinspektionens lista över godkända/utgångna preparat. OBS! Utgå från preparatets registreringsnummer ej preparatnamnet för att vara säker på att rätt preparat identifierats.

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
4c	TV Vskydd 2	Endast till de grödor och i de doser som märkningen anger	<p>Märkningen = etiketten, märkningssedeln eller bipacksedeln ger information om preparatets användningsområde.</p> <p>Annan användning kan dock vara tillåten genom ”Off-label”-registrering som framförallt förekommer inom trädgårdsnäringen, då det blir för dyrt att registrera preparat för alltför små kulturer. ”Off-label”registrering innebär:</p> <ul style="list-style-type: none"> • att Kemikalieinspektionen beslutar om ett utvidgat användningsområde för ett preparat (t.ex. ytterligare gröda/grödor/ kulturer.) och • att det utvidgade användningsområdet inte finns med på etiketten. <p>Giltighetstiden för ”Off-label” registreringen varierar från att omfatta en viss tidsperiod till registreringstiden för det aktuella preparatet. Uppgifter om off-label fås i <i>Bekämpningsmedelsregistret</i> på www.kemi.se. Klicka Bekämpningsmedel – Bekämpningsmedelsregistret. Använd sökval ”dispenser” nere t.h. i skärmbilden.</p>
4d		Sprider själv klass 1- eller 2-medel	Ja/Nej eller Ej aktuellt
	TV Vskydd 3	Har behörighet för detta	Se nästa rad
			<p>Krav på behörighet finns i 44–46 §§ förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel respektive 46 och 47 §§ förordningen (2000:338) om biocidprodukter</p> <p>För spridning utan behörighet gäller MSA med 10 000 kronor för klass 1.medel och 5 000 kr för klass 2-medel enligt punkterna 6.2.1 och 6.2.2 i bilagan till FMSA.</p> <p>Om VU har utfört bekämpningen kan man be denne visa upp tillståndet/kunskapsbeviset. ”Behörighet” innebär tillstånd att använda bekämpningsmedel klass 1L eller kunskapsbevis för att använda bekämpningsmedel klass 2L.</p>
4e		Anlitar annan för spridning	Ja/Nej eller Ej aktuellt
		Om annan anlitas, ange vem	Ange namn, adress, telefon.
	TV Vskydd 3	Har behörighet för detta	<p>Se Har behörighet för detta under 4d ovan</p> <p>Kontrollera ID-numret och giltighetstiden för sprutförarens kunskapsbevis/tillstånd på plats eller kontakta länsstyrelsen i Skara för aktuell information om ID-nummer och giltighetstid.</p>

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
4f	TV Vskydd 4	Spridning inom vattenskyddsområde, tillstånd	Tillstånd av kommunens miljönämnd krävs enligt 14 § SNFS 1997:2. Vägledning för bedömningar i sådana fall finns på sid 43 – 44 i Miljösamverkan Västra Götalands <i>Vattenskyddsområden - fastställande och tillsyn</i> .
4g	TV Vskydd 5	Förs sprutjournal (dokumenteras spridning)	<p>Den som sprider bekämpningsmedel klass 1 eller 2 utomhus ska föra anteckningar vid alla spridningstillfällen (9 § SNFS 1997:2). Av dokumentationen ska framgå:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vilket medel och vilken dos som använts samt tidpunkt och plats för spridningen. • Temperatur och vindförhållanden. • Vilka skyddsavstånd som hållits till omgivningen. • Vilka försiktighetsmått som iakttagits till skydd mot miljöpåverkan vid påfyllning och rengöring av utrustningen. <p>Dokumentationen ska sparas i 3 år och ska vid anmodan kunna visas upp för tillsynsmyndighet.</p> <p>Lejer man ut spridningen är man själv inte skyldig att ha en kopia av sprutjournalen – men rekommendationen är att man har det.</p> <p>Ty: Det är visserligen den som sprutar som har ansvar för sprutjournal, behörighet, etc. Men bonden (om han lejer ut spridningen) har enligt tvärvillkoren ansvar för att det går till på rätt sätt på sin gård, och bör hålla sig underrättad samt förse sprutaren med uppgifter om vattentäkter och annat som det kan behöva hållas skyddsavstånd till.</p>
4h	TV Vskydd 6	Förvaring godtagbar	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>Godtagbar förvaring utmärks i huvudsak av:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inget avlopp, tätt golv och förhöjd tät tröskel eller motsvarande så att utrymmet är inval-lat. • Om mindre mängder förvaras kan större spill förhindras genom att förpackningarna för-varas i plastbaljor eller liknande. (En kasserad frysbox kan vara ett utmärkt alternativ) • Ventilerat utrymme • Frostfritt • Låst utrymme är krav om man förvarar mycket farliga eller livsfarliga, dödskallemärkta klass 1-medel. Rekommendationen är att förrådet ska vara låsbart oberoende av om det förvaras dödskallemärkta preparat i förrådet eller ej. • Bara originalförpackningar • Ej livsmedel eller foder i samma utrymme. (T.ex. ingen förvaring i mjölkkrum, se 21a.) • Uppsugningsmaterial typ Fixol, jord eller sand bör finnas tillgängligt för att samla upp eventuellt spill. • Skylt på ytterdörren och förrådet är inget lagkrav, men är bra information för räddnings-tjänsten vid brand. 	
4i		Påfyllning och rengörning av spruta godtagbar	<p>Viktigt med en bra påfyllnings- och rengörings-plats så att man inte riskerar påverkan på yt- eller grundvatten eller annan miljökada. Vid påfyll-ning och rengöring på en säker plats t.ex. platta med uppsamling eller biobädd rekommenderas ett skyddsavstånd på ca 15 m till brunnar och vat-tendrag, alt. ca 30 m vid påfyllning och rengöring på biologiskt aktiv mark.</p> <p>Påfyllning och rengöring på grusplan är inte god-tagbart, då den är genomsläpplig och inte bryter ner preparatet.</p>
4j		Funktionstestas sprutan	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
			<p>Det finns inget lagkrav på funktionstest av sprutan. Hur ofta man bör funktionstesta sin spruta är framförallt beroende av hur stor areal man kör per år. En generell rekommendation är funktionstest av sprutan vartannat år för att man ska känna sig säker på sprutans funktion. Maskinstationer och andra som kör en stor areal bör testa sprutan varje år.</p> <p>Målet med testet är att sprutan ska ge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Säkert resultat • Säker arbetsmiljö • Minskade risker för yttre miljön <p>Funktionstestet har tre viktiga beståndsdelar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Test av sprutan och dess funktioner • Reparation av enklare fel • Information och rådgivning till sprutföraren. <p>Funktionstestet innebär att man får bekräftat att sprutan fungerar på avsett sätt så att sprutresultatet blir som förväntat. Läckage från olika delar får inte förekomma. Funktionstestet har en viktig funktion både ur ekonomi- och miljösynpunkt.</p> <p>Funktionstestare utbildas av Jordbruksverket och information om godkända funktionstestare hittar man på Jordbruksverkets hemsida, www.sjv.se eller genom att kontakta länsstyrelsen. En spruta som klarar testet utan anmärkning förses normalt med ett kontrollmärke i orange färg med datum för testet och funktionstestarens namn.</p> <p>Granska kontrollmärke vid inspektionen.</p>
4k		Förs anteckningar om medel särskilt skadliga för pollinerande insekter	Se nästa rad
			<p>Vid yrkesmässig spridning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter ska anteckningar enligt 3 § SJVFS 1999:94 föras om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grödans slag • Förekomst av blommande växter på den behandlade arealen, såväl gröda som annan vegetation (ogräs). <p>Om detta inte görs gäller MSA 1000 kr enligt punkt 6.8.1 i bilagan till FMSA.</p> <p>Bekämpningsmedel som är särskilt skadligt för pollinerande insekter är märkt med ”Mycket giftigt för bin” eller ”Giftigt för bin” eller annan text som anger att medlet är särskilt skadligt för pollinerande insekter.</p> <p>Kolumn för bifarliga preparat ska finnas förtryckt i sprutjournalen.</p>
5			Farligt avfall
			<p>Utförligare vägledning om avfallsregler ges i <i>Regelsammanställning på avfallsområdet</i>. Exempel på olika slags farligt avfall att uppmärksamma finns i <i>Miljöhousesyn 2007</i> fråga 6.1</p>
5a		Transporterar själv farligt avfall från verksamheten.	<p>Som framgår nedan får farligt avfall (FA) under vissa villkor transporteras av VU (jordbrukaren) själv.</p> <p>Observera att FA som hör till verksamheten inte får transporteras som privat hushållsavfall, vilket alla privatpersoner får köra till miljöstation eller motsvarande. Exempelvis är lysrör från bostadens kök hushållsavfall, medan lysrör från ladugården är FA från verksamheten.</p>

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Inom gränserna för vad som inte kräver tillstånd	Se nästa rad
			<p>Enligt 27 § avfallsförordning (2001:1063) krävs inte tillstånd för transport av eget farligt avfall i högst dessa mängder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2 fat (400 liter) oljeavfall per år, 2. 1 fat (200 liter) lösningsmedelsavfall per år, 3. 1 fat (200 liter) färg- eller lackavfall per år, 4. 300 hela lysrör eller andra ljuskällor per transport, 5. 300 kilogram använt köldmedium per transport, 6. 300 kilogram avfall av elektriska och elektroniska produkter per transport, eller 7. sammanlagt 100 kilogram övrigt farligt avfall per år. <p>Tillstånd krävs dock alltid för avfall med PCB, kvicksilver (med undantag för hela lysrör eller andra ljuskällor), cyanid eller kadmium</p> <p>Enligt 28 § samma förordning krävs heller inte tillstånd för att transportera</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avfall som innehåller farliga jordbrukskemikalier (avfallstyp 02 01 08* i bilaga 2 till förordningen), <p>(övriga punkter återges inte här då de ej rör jordbruk)</p> <p>Med farliga jordbrukskemikalier kan avses gödselämnen, betat utsäde och myrsyra som kasserats. Men inte bekämpningsmedel eller oljeavfall som har andra koder i bilagan till förordningen.</p>
5b		<p>Har anmält till Länsstyrelsen att man transporterar själv</p> <p>Anlitar annan för transport av farligt avfall</p> <p>Om ja, vem</p> <p>Upprättar transportdokument</p>	<p>Transport av eget farligt avfall som enligt ovan inte kräver tillstånd kräver ändå anmälan till Länsstyrelsen (34 § avfallsförordningen). Anmälan ska förnyas vart femte år. Anmälningssblankett finns på Länsstyrelsens webbplats www.o.lst.se/o/Blanketter/. Anmälan kostar 220 kr (2007).</p> <p>Företagets namn bör noteras för att man vid behov ska kunna kontrollera om detta har tillstånd för sin verksamhet.</p> <p>Transportdokument ska upprättas av avsändaren enligt 41 § avfallsförordningen (Transportdokument krävs dock inte vid egen, icke tillståndspliktig transport enligt 5a ovan). Om transportdokument inte upprättas gäller miljöstraffavgift på 5000 kr enligt punkt 7.1.2 i bilagan till FMSA.</p>
		Kontrollerar transportörens behörighet	Skyldighet enligt 39 § avfallsförordningen (gäller alla slags avfall)
		Kontrollerar mottagarens tillstånd att hantera avfallet	Skyldighet enligt 39 § avfallsförordningen (gäller endast farligt avfall)

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
5c		Antecknar uppgifter om (journalför) farligt avfall i verksamheten	Skyldighet enligt 43 § avfallsförordningen att föra anteckningar om 1. den mängd avfall som uppkommer årligen, 2. de slag av avfall som uppkommer i verksamheten, och 3. de anläggningar som olika slag av avfall transporteras till.
5d		Förvaring av farligt avfall	
		Tillfredsställande märkning av behållare Tillfredsställande skydd mot läckage och spill	Inget uttryckligt lagkrav, men ändå en helt nödvändig förutsättning för en säker hantering att behållare är tydligt märkta med vilket avfallsslag de innehåller. Det bör alltid krävas. Samma krav som förvaring av kemikalier, se under 7i nedan. Spillolja är nog i allmänhet det farliga avfall som är vanligast och som man gärna bör ägna extra uppmärksamhet åt vid inspektionen. Sker förvaring av spillolja i cistern över 1 kbm gäller kraven för cisterner, se under 7a – 7f nedan.
6	Annat avfall		
6a		Hanteras ensilageplast (och liknande) tillfredsställande	Utförligare vägledning om avfallsregler ges i <i>Regelsammanställning på avfallsområdet</i> . Exempel på fler frågor som kan tas upp till granskning finns i <i>Miljöhusensyn 2007</i> frågor 7.1 - 8.1 Uppmärksamma lagringen och framförallt omhändertagandet. Genom Svensk Ensilageplast Retur AB finns en form av frivilligt producentansvar, så att VU enkelt kan bli av med ensilageplasten på ett godtagbart sätt. Information om lokala återvinningsföretag finns på deras webbplats www.svepretur.se . Se också sid 52 i <i>Miljöhusensyn 2007</i> . Bränning eller annat eget omhändertagande är inte tillåtet.
6b		Annat	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
			<p>Annat avfall, utöver frågan om ensilageplast, bedömer vi inte vara stora frågor på jordbruken och tar därför inte upp dem specifikt i checklistan. Fråga 6b ”Annat” har ändå lagts in ifall man stöter på andra avfallsfrågor som också bör noteras.</p> <p>Annat avfall kan vara förpackningar, grovsopor, skrot m.m. men även gödsel och kadaver.</p> <p>Man får utan anmälan transportera upp till 50 ton eller 250 km per år annat avfall som uppkommit i den egna verksamheten. Därutöver krävs enligt 37 § avfallsförordningen anmälan till Länsstyrelsen.</p> <p>STALLGÖDSEL / ORGANISKT AVFALL</p> <p>Djurkadaver och gödsel får transporteras utöver denna mängd, också utan anmälan, såvida det inte är gödsel som transporteras till annan användning än för spridning på åkermark. Se vidare information i <i>Miljöhusensyn 2007</i> sid 51.</p> <p><i>Kadaver</i></p> <p>Omhändertagande av kadaver med mera regleras i lagstiftningen om foder och animaliska biprodukter. Med få undantag måste alla kadaver gå till destruktion i av Jordbruksverket godkänd anläggning. Se information i <i>Miljöhusensyn 2007</i> sid 83 punkt 46 Säker kadaverhantering.</p> <p><i>Stallgödsel m.m.</i></p> <p>Normalt transporteras och omhändertas stallgödsel lokalt i den egna verksamheten eller lämnas till / tas emot från annan brukare i enlighet med upprättade stallgödselavtal (se nedan punkt 15a). Det kan dock finnas undantag där stallgödsel eller annat organiskt avfall behandlas på gården och transporteras till andra / försäljs. Då får man bedöma detta särskilt. Foderavfall (hö/ensilagerester/balar och dyl) ska normalt återvinnas/återanvändas och inte brännas eller grävas ned.</p> <p>SKROT</p> <p>Kan vara ”annat avfall” om avsikten är att omhänderta det eller slutligen återvinna det. Finns det stora mängder på gården kan det vara lämpligt att ta upp saken, informera om det och eventuellt om skrotkampanjer (se vidare www.lantbruksskrot.nu och www.skrotbil.nu). Mycket skrot på gården kan gränsa till begreppet nedskräpning.</p>
7		Cisterner och kemikalier	<p>För mer utförlig information om cisterner – se <i>Cisterntillsynshandledning</i>, Miljösamverkan Västra Götaland oktober 2003. Se även Naturvårdsverkets <i>Vanligt förekommande frågor om cisterner enligt NFS 2003:24</i></p> <p>Observera att Räddningsverket har föreskrifter (SÄIFS 1997:9) som parallellt – avseende brand- och explosionsrisk - reglerar liknande cisternskydd. Det gäller delvis andra cisternstorlekar och/eller vätskor men i vissa avseenden är föreskrifterna överlappande. Orientering om det ges i den nämnda Cisterntillsynshandledning.</p> <p>Tillsyn av det som omfattas av SÄIFS 1997:9 görs av räddningsnämnden, inte av miljönämnden. Krav kan, vid behov, ändå ställas med stöd av miljöbalkens hänsynsregler, även om förvaringen i vissa avseenden omfattas av specialregler enligt annan lagstiftning såsom SÄIFS 1997:9. Se även fråga 7g som gäller cisterner för icke brandfarliga varor.</p>

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
7a		Antal cisterner för diesel/eldningsolja eller spillolja och deras volymer (utom ev. oljecistern för bostad)	Se nästa rad
		<p>Visst kan man titta på oljecistern till bostaden också, men vi menar att tillsynen i detta sammanhang är inriktad på verksamheten (jordbruket) och inte på boendet.</p> <p>De vanligaste cisternerna att uppmärksamma på jordbruken är så kallade farmartankar för eldningsolja/diesel. Oftast av typen liggande cylinder.</p> <p>Uppmärksamma även</p> <ul style="list-style-type: none"> - De oljecisterner som bara ”står och skrotar” och inte är i bruk! De ska enligt NFS 2003:24 anmälas till tillsynsmyndigheten efter att de rengjorts och påfyllning omöjliggjorts. - Eventuell oljecistern till spannmålstorken - Eventuella cisterner med spillolja 	
7b		Samtliga har genomgått återkommande kontroll	<p>Se nästa rad.</p> <p>Det är krav på återkommande kontroll av cisterner över 1 kbm utförd av ackrediterat kontrollorgan. Kraven finns i 8 kap. 5 och 6 §§ NFS 2003:24. Kontrollintervallet är 3 – 12 år beroende på korrosionsskydd med mera. Vid utebliven kontroll gäller miljöstraffavgift på 2000 kr enligt punkt 6.9.3 i bilagan till FMSA.</p> <p>MSA gäller även enligt punkterna 6.9.1 (inte informera skriftligen om att lagring sker) och 6.9.2 (inte utföra installations- eller revisionskontroll).</p> <p>Observera att alla befintliga cisterner som omfattas av NFS 2003:24 - vilket är i stort sett alla cisterner som kan förväntas förekomma på ett jordbruk - skulle ha genomgått en första återkommande kontroll senast 1 juli 2006. Det kan nog fortfarande finnas cisterner som inte är kontrollerade.</p>
7c		Om nej, beskrivning Uppställning OK	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>Detta handlar om möjlighet att samla upp spill, själva uppställningsplatsen, påkörnings-skydd, invallning m.fl. skyddsåtgärder.</p> <p>Utöver att krav på sekundärt skydd (= invallning eller dubbelmantling) gäller inom vatten-skyddsområde finns inga specificerade krav i föreskrifterna, utan det handlar om en avväg-ning med hjälp av miljöbalkens hänsynsregler.</p> <p>I Miljösamverkan Västra Götalands <i>Cisterntillsynshandledning</i> finns som bilaga 10 <i>Policy för krav på förvaring av kemikalier</i> som kan vara till stöd i bedömningen som ändå alltid måste göras i det enskilda fallet.</p> <p>Se även några exempelbilder som finns på MVGs webbplats www.miljosamverkan.se/vgrtemplates/Page___42856.aspx</p> <p>Det är en bra förberedelse innan inspektionen att läsa igenom policyn, och att titta på dessa bilder (alla bilder rör dock inte förhållanden som kan förekomma på ett jordbruk).</p> <p>Några punkter som bör kunna betraktas som baskrav:</p> <p>(1) Cistern utomhus ska stå på en hårdgjord yta, alternativt yta som inte är bevuxen och inte mycket genomsläpplig, samt stå ”fri”, så att den kan inspekteras runt om och inte i kontakt med vegetation. (2) Dieselcistern ska ha påkörningsskydd på den sida / de sidor tankning av fordon sker eller fordon i övrigt kan förväntas köra (skydd = sten, betongsugga/klump, kraf-tigt räcke av stolpvirke. Höjd minst ca 3 dm). (3) Spillskydd bör finnas vid pumphandtag m.m. där dropp kan förekomma. (4) Invallning (inklusive tak) av cistern kan behövas om uppställningen eller omständigheter kräver det – se vidare fråga 7 d. (5) Vid cisterner inom-hus får inte öppen avloppsbrunn finnas i lokalen.</p> <p>De nämnda frågorna är sådant som inte granskas närmare av det ackrediterade kontrollorga-net vid den återkommande kontrollen. De bör därför uppmärksammas vid miljökontorets inspektion.</p>	
		Om nej, beskrivning	
7d		Känslig placering nära vat-tentäkt, vattendrag etc?	Måste bedömas från fall till fall och beror av marklutning, markbeskaffenhet, avstånd med mera. Kan ett utsläpp/läckage snabbt nå brunnen, bäcken etc? Det är frågan som ska ställas.
		Om ja, beskrivning	
		Finns invall-ning/dubbelmantling	<p>Detta är ett rimligt försiktighetsmått vid känslig placering/särskilda risker. Vid nyanskaffning av cistern bör rådet alltid vara invallning. Det finns på markanden cisterner som är hopbyggda med en invallning som en enhet.</p> <p>Den nämnda policyn rekommenderar också in-vallning av befintliga cisterner över 5 kbm, oav-sett placering.</p>

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
7e		Utrustning: Överfyllnings- skydd, skylt/märkning, tankningsmunstycke, slang- ar mm OK	<p>För flera av dessa utrustningsdetaljer gäller sär- skilda krav enligt föreskrifterna (NFS 2003:24 respektive SÄIFS 1997:9). Ska finnas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Överfyllningsskydd - Skylt med märkning av cisternen - Vätskenivån ska kunna avläsas eller pejlas <p>Ovanstående hör till det som kontrolleras vid den återkommande besiktningen som utförs av ackre- diterat kontrollorgan. Det ska därför inte behöva granskas närmare vid miljökontorets inspektion.</p> <p>Rekommendationer enligt policyn (se 7c) är:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upphångningsanordning för tankningshandtag - Slangbrottsventil på slang till pumphandtag <p>Att tankningsmunstycke och slangar verkar vara i gott skick och inte lätt kan rivas ner kan översikt- ligt kontrolleras vid inspektionen. Kontrollorga- net ägnar inte mycket uppsikt åt det.</p>
7f		<p style="text-align: center;">Om nej, beskrivning</p> <p>Finns någon cistern inom skyddsområde för vatten- täkt</p>	<p>I NFS 2003:24 finns speciella bestämmelser som gäller för cisterner inom vattenskyddsområde vad gäller kontrollintervall och skydd. Kontrollbe- siktning kan ha uppmärksammat det.</p> <p>Det kan även finnas särskilda krav enligt be- stämmelserna som gäller för vattenskyddsområ- det i fråga. Ta alltid reda på vilka dessa bestäm- melser är innan inspektionen. Är de strängare än NFS 2003:24 så är det de kraven som gäller!</p>
		Om ja, invallning eller motsvarande skydd	Invallning eller dubbelmantling krävs enligt NFS 2003:24.

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
7g		Finns cisterner för andra vätskor, t.ex. ammoniak	<p>Cisterner med ammoniak som används för gödsling förekommer.</p> <p>Cisterner för icke brandfarliga varor omfattas inte av NFS 2003:24 eller SÄIFS 1997:9. Men för cisterner som kan räknas som tryckkärl (ammoniakbehållare hör dit) har Arbetsmiljöverket regler för besiktning och fortlöpande tillsyn (egenkontroll).</p> <p>Detta är inte miljökontorets sak att följa upp utan Arbetsmiljöverkets. Man bör ändå ställa frågan vilken kontroll de genomgått. Det är oftast även ett miljö- och hälsoskyddsintresse att läckage inte kan ske, och därför är det motiverat att miljöinspektören gör en viss granskning. Krav kan, vid behov, ställas med stöd av miljöbalkens hänsynsregler även om förvaringen i vissa avseenden omfattas av specialregler enligt annan lagstiftning.</p> <p>Rådgör dock med Arbetsmiljöverket Göteborgs distrikt tel 031-743 72 00 innan krav ställs. I allmänhet är det nog tillräckligt med de krav de ställer.</p>
		Om ja, vad och cisternstorlek	
		Har genomgått kontroll	Fråga om återkommande kontroll gjorts. Det bör innehavaren alltid kunna svara på.
		Kan bedömas säker	
		Om nej, beskrivning	
7h		Förvaring av icke flytande handelsgödsel OK	Brister kan främst avse kasserade eller överblivna partier / pallar / säckar som lagras utomhus och som läcker / kan förväntas läcka till omgivande mark. I allmänhet lär man vara mån om att förvara handelsgödseln så att den inte förstörs eftersom den är mycket dyr.
		Om nej, beskrivning	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
7i		<p>Förvaring av övriga kemikalier (färg, lösningsmedel, rengöringsmedel, smörjolja etc.) OK</p> <p style="text-align: right;">Om nej, beskrivning</p>	<p>Förvaringen bör inspekteras. Smörj- och hydraulolja brukar vara de största "övriga kemikalierna". Det finns inga detaljerade bestämmelser på området, men som grundregel bör alla kemikalier lagras ordnat under tak och med ett tätt golv under, helst invallat i form av förhöjd tät tröskel eller liknande. Uppmärksamma även golvbrunnar (se 8a). Läs mer i Policy för krav på förvaring av kemikalier (se 7c). Bra exempel på skyddsåtgärder och utrustning finns också i <i>Kemikaliehandboken – en handbok i kemikaliehantering</i>. Jordbruk med större gårdsverkstad eller annars mer omfattande kemikaliehantering bör rekommenderas att skaffa denna.</p> <p>Ingen förvaring i utrymmen för foder eller livsmedel, till exempel mjölktrum, se 21a.</p> <p>Hantering av kemikalierna som avfall: Behandlas under 5. Farligt avfall. Kemiska bekämpningsmedel behandlas under 4 Kemisk bekämpning.</p>
8	Gårdsverkstad, maskinhall, mjölktrum m.fl. tekniska installationer		
8a		Finns gårdsverkstad/maskinhall	Gårdsverkstad / varm maskinhall är normalt en isolerad lokal med betonggolv eller liknande, med el, belysning och eventuellt med uppvärmning, vatten och avlopp, där man regelbundet sköter traktorer och maskiner med permanenta verktyg och verkstadsutrustning. Har man traktorer och maskiner uppställda i ett öppet lider, lada eller liknande utan särskilda anordningar är det endast en kall hall / maskinhall. ej avsedd att användas som verkstad.
		Om ja, med avlopp	Öppna golvavlopp bör inte finnas. Finns det bör golvbrunnar pluggas. Det är miljömässigt mycket bättre att torka upp ev. oljespill och liknande, än att försöka ta hand om det i oljeavskiljare eller andra avloppsanordningar.

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Avloppet godtagbart	Om avlopp ändå finns, av något skäl, så måste erforderlig rening finnas. Detta får bedömas från fall till fall, men det är nog oftast svårt att hitta en lämplig/ekonomiskt rimlig reningsanordning. Golvbrunnar önskas ibland för att ta hand om smältande snö från maskiner. Med lämpligt utformad entré bör smältvattnet kunna rakas över en mjuk förhöjd tröskel och golvbrunnar ändå undvaras. Alternativ kan vara avstängningsbara golvbrunnar/golvbrunnar med täta lock som bara öppnas vid behov.
		Om nej, brister	
8b		Ev. annan verksamhet i verkstad/maskinhall	Kemikalieförvaring i maskinhallen tas upp ovan under 7i. Det kan förekomma t.ex. mer regelrätt avfettning av maskindelar, blästring, måleri eller annat som kan innebära risk för utsläpp eller uppkomst av farligt avfall. Normal reparationsvetsning omfattas inte av det som kan behöva granskas. Brister och åtgärder får bedömas från fall till fall.
8c		Var och hur sker tvätt av maskiner och fordon	Avspolning av smuts och lera bör göras med enbart vatten utan tvättkemikalier och ske på gräsbevuxen yta, eller på grusplan, utan närhet till vattentäkt, ytvatten, dike eller annat dagvattenavlopp. Rengöring med tvättkemikalier kan på en större gård ske i en särskild tvätthall (en del av maskinhallen kanske). I så fall bör det rimligen finnas en reningsanordning motsvarande en biltvätts.
		Godtagbart	
		Om nej, brister	
8d		Annat avlopp, ange vad	Kan gälla avlopp från personaltoalett, från mjölkrum, och ev. annat också. Bostadens avlopp avses inte här (jämför kommentar ovan vid fråga 7 a). men se också under Avloppet godtagbart.
		Avloppet godtagbart	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>WC-AVLOPP ELLER SLAM FRÅN TREKAMMARBRUNN OCH GÖDSEL Om slam från trekammarbrunn eller motsvarande blandas i stallgödseln kommer hela gödselmängden att betraktas som avloppsslam, med de begränsningar det medför för gödselns användning! (Se 10b – 10g nedan). Samma begränsning gäller för slam från trekammarbrunnen som sprids separat. Anslutning av WC-avlopp (t.ex. bostads- eller personalrumstolett) direkt till gödselbehållare är dock godtagbart i den meningen att gödseln i detta fall inte kommer att betraktas som avloppsslam. Jämför första meningen i stycket om trekammarbrunnsslam i gödseln! Men WC-avlopp direkt till gödselbehållare kan vara olämpligt av hälsoskyddsskäl.</p> <p>Källa till ovanstående: SJVs svar på fråga om slam och tvärvillkor. www.jordbruksverket.se Klicka Stöd till landsbygden – Alla stödformer – Tvärvillkor - Frågor och svar – Avloppsslam.</p> <p>I <i>Kvalitetsprogrammet Arlagården</i> anges med hänvisning till ”hygienförordningen” att vid nybyggnation gäller att toalettavfallet inte får lagras i gödselbrunnen. Detta är inte något som uttryckligen står i någon av de olika EG-förordningarna om hygien, utan en tolkning som gjorts av branschorganisationen Svensk Mjölk.</p> <p>Detta bör vara en riktig tolkning och anslutning av WC-avlopp till gödsel ska alltså undvikas.</p> <p>MJÖLKRUM Anslutning av mjölkkrumsavlopp till gödselanläggning bör vara godtagbart. Se också 21a.</p> <p>SEPARAT AVLOPP FRÅN WC ELLER MJÖLKRUM m.m. Finns separat avlopp från mjölkrum och/eller personaltoalett som inte kopplats till gödselanläggningen är det en särskild avloppsanläggning som ska vara försedd med erforderlig rening. Vad som krävs får bedömas från fall till fall på motsvarande sätt som miljökontoren bedömer enskilda avlopp från hushåll.</p> <p>Tillsynssamverkan i Halland – MILJÖ anger i <i>Kontrollpunkter med bedömningsgrunder och åtgärdsförslag vid miljötillsyn av lantbruk</i> att mjölkkrumsavlopp för 25 mjölkkror motsvarar 5 personekvivalenter. Där redovisas också bedömning av avlopp från bland annat spolspilta och foderkök.</p> <p>PRESSAFT FRÅN ENSILAGE se 15j</p>	
		Om nej, brister	
8e		Finns kylanläggning	Kylanläggning kan finnas för mjölk tank, för potatis-/grönsakslager eller liknande.
		Kontrolleras och underhålls enligt reglerna	Se nästa rad. Mer upplysningar om mjölkrum, se 21a

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
			<p>Krav gällande olika köldmedier finns i Naturvårdsverkets köldmediekungörelse SNFS 1992:16 och omfattar anläggningar med köldmedier som CFC, övriga CFC, haloner, HCFC och HFC eller blandningar av dessa.</p> <p>CFC får inte längre förekomma i anläggningarna. HCFC får förkomma, men inte fyllas på sedan 2002. HFC får fyllas på och får finnas i nya anläggningar.</p> <p>Via miljöstraffavgifterna enligt punkterna 6.5.1- 6.5.6 i bilagan till FMSA får man indirekt reda på vad som ytterligare gäller enligt köldmediekungörelsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 6.5.1: Installationskontroll, MSA 5000 kr (kontrollen krävs ej för enhetsaggregat med högst 3 kg köldmedium). • 6.5.2: Återkommande årlig kontroll, MSA 5000 kr (kontrollen krävs ej för enhetsaggregat med högst 3 kg köldmedium). • 6.5.3: Journalföring av åtgärder och kontroller, MSA 2000 kr (journalföring krävs ej för enhetsaggregat med högst 3 kg köldmedium). • (6.5.4: Kompetenskrav, knappast aktuellt här) • 6.5.5: Årlig rapportering till miljönämnden, om sammanlagd köldmediemängd >10 kg, MSA 1000 kr vid försening (i den sammanlagda köldmediemängden ska inte inräknas enhetsaggregat med högst 3 kg köldmedium). • 6.5.6: Anmälan till tillsynsmyndigheten om sammanlagt >10 kg köldmedier finns installerat, MSA 5000 kr. Före nyinstallation ska anmälan göras i god tid. (kravet gäller inte enhetsaggregat med högst 3 kg köldmedium). <p>Vid service eller skrotning ska köldmediet i anläggningen tas om hand.</p> <p>Alternativa köldmedier (ammoniak och propan) omfattas inte av ovannämnda regler.</p> <p>TILLSYN AV MJÖLKTANKAR Mjölktanken eller dess kylanläggning har normalt en märkplåt eller liknade där det framgår hur stor köldmediemängd den innehåller och vilken typ det är. Större mjölktankar kan ha enhetsaggregat med mer än 3 kg köldmedium. Det förekommer knappast kylanläggningar till mjölktankar med mer än 10 kg köldmedium. Finns det flera kylanläggningar på gården kan det kanske förekomma att den sammanlagda köldmediemängden är mer än 10 kg.</p> <p>Idag ägs tankar med kylanläggning normalt av mjölkproducenten, ej av mejeriföreningen. När tankarna såldes till mjölkproducenterna, byttes köldmedierna ut till medier som får förekomma idag. Därför är det inte troligt att man stöter på medier som inte får förekomma. Fler-talet tankar är tillverkade av Wedholms (www.wedholms.se). De har försäljare som är kunniga om både sina äldre och nyare tankar inkl. kylaggregat. Vid frågor gällande tankar, kylaggregat och köldmedier, kan de kontakta via deras webbplats.</p> <p>Se även information om köldmedier i <i>Miljöhusesyn 2007</i>, sid 50.</p>
8f		Finns spannmåls- eller andra torkfläktar	Användningen av höfläktar har minskat på senare år eftersom det mesta blir ensilage.
		Om ja, tillräckligt bullerdämpade	Det är oftast relativt enkelt att bygga bullerfällor på fast monterade fläktar. Förekommer bullerstörningar till omgivningen bör detta krävas.

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
9	Grundvattenpåverkan		
9a	TV Grundv 1	Utsläpp av otillåtna ämnen	Kan egentligen inte bedömas utan analys, men det är heller inte avsikten att göra en noggrann kontroll. Gör en enkel bedömning om det kan tänkas finnas någon påverkan. Titta t.ex. på dieselcisterner, maskinverkstad och förvaring av bekämpningsmedel och andra kemikalier och bedöm om spill finns som kan tänkas nå grundvattnet direkt. Indirekta utsläpp till grundvattnet via mark omfattas inte av tvärvillkoret. Se vidare SJVs <i>Vägledningar för bedömningar av överträdelser av tvärvillkor</i>
		Om ja, beskrivning	
10	Slam. Spridning av slam omfattas också av fråga 12.		
	Se också handledningens <i>bilaga 7</i> för översikt av bestämmelser om växtnäring m.m.		
	Lagring och spridning av slam omfattas av ”stallgödselbestämmelserna” i SJVFS 2004:62. Beakta alltså även slam när organisk gödsel i övrigt bedöms.		
	För bedömning av spridning på annan mark än jordbruks- eller skogsmark finns vägledning i kompendiet <i>Handläggning av ärenden om avloppsslam på ”övrig mark”</i>		
10a		Sprids avloppsslam	
		Om ja:	
10b		Har anmälan gjorts enligt 38 § avfallsförordningen	Anmälan skall göras innan man tar emot avfall. Spridning av slam – oavsett på vilken slags mark - innebär en sådan hantering av avfall som ska anmälas till kommunen, enligt 38 § avfallsförordningen. Anmälan är ett tillfälle för miljö-nämnden att kontrollera med VU om nedanstående krav beaktats.
10c	TV Slam 1	Iakttag gränser för tot-P och NH4-N	Har ingen markkartering gjorts så förutsatt att det är högsta P-klass (klass V)
10d	TV Slam 2	Slammet behandlats (hygieniserat) innan spridning	Krav på behandling finns i 6 § SNFS 1994:2, föreskrifter om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket Godtagbar hygienisering bör vara de metoder som anges i bilaga till förslag till ”slamförordning”. Förslaget till förordning finns i Naturvårdsverkets rapport 5412 <i>Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp</i> . Bilagan med hygieniseringsmetoder börjar på rapportens sid 197. Nya regler enligt förslaget kan komma under 2007.

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
	TV Slam 2	Om nej, nedbrukas inom 1 dygn	Krav enligt 6 § SNFS 1994:2
10e	TV Slam 3	Spridning endast på tillåtet slag av jordbruksmark	Plats och växtföljd ska beaktas. Ur SJVs <i>Vägledning för bedömningar av överträdelser av tvärvillkor</i> som refererar kraven i SNFS 1994:2): Avloppsslam får inte användas på: <ul style="list-style-type: none"> • betesmark, • åkermark som ska användas för bete eller om vallfodergrödor ska skördas inom tio månader räknat från spridningstillfället, • mark med odlingar av bär, potatis, rotfrukter, grönsaker eller frukt, dock inte frukt på träd, • mark avsedd för kommande odling av bär, potatis, rotfrukter eller sådana grönsaker som normalt är i direkt kontakt med jorden och normalt konsumeras råa, under tio månader före skörden.
10f	TV Slam 4	Gränser för metaller i åkermarken iakttas (markkartering)	Se 10 § SNFS 1994:2 samt dess bilaga B. Höga metallhalter kan finnas naturligt beroende på geologin *) eller genom lokal påverkan av industri m.m. Vid misstanke om höga halter ska prov tas. Detta är VUs ansvar att kontrollera innan slamspridning. *) exempelvis finns mycket kadmium runt platåbergen i Västergötland. Till stöd för bedömning finns kartor som går att köpa från SGU.
10g	TV Slam 5	Gränser för metaller som får tillföras iakttas	Det skall alltid finnas analys på slammet, krav enligt 11 § SNFS 1994:2. Enligt 9 § och bilaga C gäller maxgränser för metalltillförsel.
11	Stallgödsel (mottagen) Egen stallgödsel, se fråga 12 (spridning) och 15 (lagring m.m.). Spridning av mottagen stallgödsel omfattas också av fråga 12.		
Se också handledningens <i>bilaga 7</i> för översikt av bestämmelser om växtnäring m.m.			
11a		Stallgödsel tas emot och sprids Om ja, anteckningar förs om tillförsel	Anteckningar ska föras enligt 13 § SJVFS 2004:62. Se vidare 12 b nedan. Avtal mellan avlämnare och mottagare krävs, se 15a. Vi tar dock inte upp det som en kontrollpunkt här för mottagen stallgödsel eftersom det främst är motiverat att kontrollera hos avlämnaren.
11b		Sker lagring före spridning	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Storlek och utformning av lagring OK	Även lagring i stuka kan förekomma. För bedömning se under fråga 15.
		Om nej, vad brister	
12	Spridning m.m. av samtliga organiska gödselmedel (slam, egen/mottagen stallgödsel + ev. annat)		
	Se också handledningens <i>bilaga 7</i> för översikt av bestämmelser om växtnäring m.m. Finns växtodlingsplan, se fråga 14b, så kan många av följande frågor bedömas via denna. Växtodlingsplanen är också VUs instrument för att klara dessa krav.		
12a	TV känsl Vnäring 3 TV ejkänsl Vnäring 14	Högst 22 kg Tot-P/ha tillförs per år.	<p>Kravet gäller</p> <ul style="list-style-type: none"> • i genomsnitt per hektar spridningsareal inte strikt per hektar • i genomsnitt under en 5-årsperiod enligt 8 § SJVFS 2004:62. <p>Enligt 10 § gäller det dock inte företag med ≤ 10 djurenheter vad gäller gödsel från de egna djuren. Företag med >10 djurenheter kan dock fram till 1 jan 2013 i stället tillämpa kraven på djurtäthet, max antal djur/ha spridningsareal, se fråga 15b.</p> <p>Kravet gäller även företag som köper in stallgödsel.</p> <p>(Det finns ingen miljöstraffavgift för att kravet 22 kg fosfor/ha inte klaras, däremot beträffande djurtäthet)</p>
		Om nej, beskrivning	
		Om nej, kraven på djurtäthet har i stället bedömts i fråga 15b	Krav på djurtäthet gäller fram till 1 jan 2013 för företag med egna djur som inte har sökt nytt tillstånd, eller gjort anmälan, för miljöfarlig verksamhet.
12b	TV känsl Vnäring 3 TV ejkänsl Vnäring 14	Tillförs (tas det emot) organiska gödselmedel Om ja, anteckningar förs om tillförsel	<p>Jordbruksföretag som tar emot stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska föra anteckningar om detta enligt 13 § SJVFS 2004:62, som också specificerar kraven på anteckningarna. Anteckningarna ska sparas i minst 6 år.</p> <p>Miljöstraffavgift 1000 kr om man inte antecknat de uppgifter som krävs gäller enligt punkt 4.4.3 i bilagan till FMSA.</p> <p>(Obs att samma tvärvillkor är upptagna under punkt 15a, där syftande på bortförsl av stallgödsel).</p>
		Villkor/försiktighetsmått för spridning	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
12c	TV känsl Vnäring 4	Kvävemängd anpassad till grödans behov, växtplatsen och jordbruksmetod	Här ska, eller kan, ingen noggrann analys göras vid inspektionen. Titta gärna i växtodlingsplanen om den finns, annars fråga VU om gödningen och vilket stöd han använder för planeringen av kvävegödningen (t.ex. rådgivning eller rekommendationer från SJV). Som stöd för bedömning finns <i>Riktlinjer för gödning och kalkning</i> som årligen ges ut av SJV.
12d	TV känsl Vnäring 4 TV ejkänsl Vnäring 18	Nedbrukning samma dag om spridning 1 dec – 28 feb	
12e	TV känsl Vnäring 4	Iakttag förbud mot spridning på mark som är vattenmättad, snötäckt, frusen etc.	Snötäckt = mer än 5 cm snö Undantag frusen mark: <ul style="list-style-type: none"> ▪ mer än 15 cm tinat från ytan. Nattjåle OK att köra på ▪ Möjligt att mylla ner, krav att gödseln då även ska myllas, förutom på vall. ▪ Frusen vall efter 1 mars är OK att sprida på. <p>Ovanstående är enligt bestämmelser i 24 § SJVFS 2004:62 plus Länsstyrelsens information på www.o.lst.se/o/amnen/Lantbruk. under Växtnäring, Spridning av stallgödsel</p>
12f	TV känsl Vnäring 4	Iakttag förbud mot spridning 1 jan – 15 feb	Gäller stallgödsel och organiska gödselmedel.
12g	TV känsl Vnäring 4	Iakttag förbud mot spridning (annat än i växande gröda eller före höstsådd) i kustområde 1 aug – 30 nov (eller nedbrukar fast gödsel samma dag 10 okt – 30 nov)	Gäller endast i kustområdet.
12h	TV känsl Vnäring 7 TV ejkänsl Vnäring 16	Spridning under 5-årsperiod på hela arealen, eller på minst den areal som krävs	Hela spridningsarealen ska få stallgödsel, så att all gödsel inte läggs på samma skiften. OBS inget krav på jämn spridning mellan skiftena.
12i	TV känsl Vnäring 8 TV ejkänsl Vnäring 17	Ingen spridning utanför åkern och ej på ängs- eller betesmark om natur/kulturvärden skadas	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
12j		Förekommer spridning inom/nära tätbebyggt område	Kommunen kan med stöd av 40 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ha infört föreskrifter om spridande av naturligt gödsel, slam och annan orenlighet inom område med detaljplan eller intill sådant område, eller annat tätbebyggt område. Kontrollera om sådana föreskrifter finns, och hur VU känner till och följer dem när detta är aktuellt.
		Om ja, notering om hänsynstagande m.m.	Här noteras eventuella brott mot eventuella föreskrifter som nämns i raden ovan. Men även utan föreskrifter bör hänsyn visas närboende. Förekommer klagomål? Diskutera med VU vad som kan göras för att minska störningsrisken såsom val av spridningstid och spridningsteknik.
13	Icke-organisk gödsel (handelsgödsel)		
	Se också handledningens <i>bilaga 7</i> för översikt av bestämmelser om växtnäring m.m.		
13a	TV känsl Vnäring 4	Kvävemängd anpassad till grödans behov, växtplatsen och jordbruksmetod	Se 12c!
13b	TV känsl Vnäring 4	Iakttar förbud mot spridning på mark som är vattenmättad, snötäckt, frusen etc.	Se 12e!
13c	TV känsl Vnäring 4	Iakttar förbud mot spridning av mineralgödselkväve 1 nov – 15 feb	
13d	TV känsl Vnäring 8	Iakttar att spridning utanför åkern och på ängs- eller betesmark inte får ske om natur/kulturvärden skadas	
13e	TV känsl Vnäring 9	Nedbruken/-myllning av urea på obevuxen mark inom 4 h	Gäller mineralgödsel baserat på urea.
14	Övriga frågor om växtodling och näringsläckage		
	Se också handledningens <i>bilaga 7</i> för översikt av bestämmelser om växtnäring m.m.		
14a		Höst-/vinterbevuxen mark	
	TV känsl Vnäring 5 TV ejkänsl Vnäring 19	Klarar kraven på 50 %	Gäller företag med >5 ha åker. I V.Götaland ska minst 50 % vara höst- eller vinterbevuxen. Se vidare <i>bilaga 7</i> i denna handledning. Miljösanktionsavgift 500 kr/ha åker som ska men inte hålls höst- eller vinterbevuxen (min 1000 kr max 25 000 kr) enligt punkt 4.3.1 i bilagan till FMSA.
		Om nej, beskrivning	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
14b		Arbetar man med växtodlingsplaner?	<p>Växtodlingsplaner är inget krav, men ett bra styrmedel.</p> <p>En växtodlingsplan är en plan över företagets skiften där VU (brukaren) för in gröda och gödsling skifte för skifte.</p> <p>Av växtodlingsplanen framgår även förfrukt (det som odlades året innan). Den kan även innehålla uppgifter om kemisk bekämpning, sortval etc.</p> <p>Upprättande av växtodlingsplan ingår i ett miljöstöd (se handledningens <i>bilaga 6</i>), och ingår även i viss växtnäingsrådgivning. Om VU är medlem i rådgivningsprojektet <i>Greppa Näringen</i> har växtodlingsplan troligen gjorts i rådgivningen. Växtodlingsplanen kan då vara sammanfattad gröd-gruppsvis eller växtföljdsvis.</p>
14c		Finns tillräckligt med skyddszoner utmed diken och vattendrag	Information finns på <i>Greppa Näringen</i> www.greppa.nu . Klicka Kunskapen – Rena Vattnet och sedan Erosionsskydd
		Om nej, beskrivning	Brister kan föranleda påpekanden eller krav på åtgärder.
14d		Våtmarker	<p>Finns/planeras våtmarker som växtnäingsfällor? Ta gärna en diskussion med VU om detta, om det verkar finnas behov av och förutsättningar för att anlägga våtmarker.</p> <p>Information finns på <i>Greppa Näringen</i> www.greppa.nu. Klicka Kunskapen – Rena Vattnet och sedan Praktisk handbok för våtmarksbyggare.</p>
III KONTROLLPUNKTER SÄRSKILT FÖR DJURHÅLLANDE GÅRDAR			
15		Stallgödsel (spridning tas upp i fråga 12 ovan)	
			Se också handledningens <i>bilaga 7</i> för översikt av bestämmelser om växtnäring m.m. samt dess <i>bilaga 9</i> Gödsel: Mängder, lagringsutrymmen, lagringssystem
15a		Förs stallgödsel bort från företaget	Stallgödsel kan föras bort från företaget (=ingen eller mindre spridning på egen/arrenderad mark) för att klara kraven i SJVFS 2004:62 på högst 22 kg fosfor/ha (se fråga 12a) eller alternativt kraven på djurtäthet (max antal djur/ha, se fråga 15b).
		Om ja, till annat jordbruksföretag	Bortförsl till annat jordbruksföretag är kanske det vanligaste, men det kan också ske exempelvis till företag som förädlar gödselprodukter, eller kan egen förädling göras innan gödseln säljs.

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		I så fall, finns avtal	<p>Sker bortförsel till annat jordbruksföretag för att klara kraven krävs stallgödselavtal enligt 9 § eller 11 § 2 SJVFS 2004:62.</p> <p>Av 15 § i SJVFS 2004:62 framgår bl.a. att avtalet ska vara skriftligt och gälla i minst ett år.</p> <p>Miljösanktionsavgift 1000 kr om avtal saknas enligt punkt 4.4.1 i bilagan till FMSA.</p>
	TV känsl Vnäring 3 TV ejkänsl Vnäring 14	Om bortförsel sker, förs anteckningar	<p>Krav på anteckningar vid bortförsel av stallgödsel för att klara kraven (22 kg fosfor/ha alt. max antal djur/ha) gäller enligt 14 § SJVFS 2004:62, som också specificerar kraven på anteckningarna. Anteckningarna ska sparas i minst 5 år. Anteckningskravet gäller bara företag med >10 djurenheter.</p> <p>Miljösanktionsavgift 1000 kr om man inte antecknat de uppgifter som krävs gäller enligt punkt 4.4.3 i bilagan till FMSA.</p> <p>(Obs att samma tvärvillkorspunkter är upptagna vid fråga 12 b).</p>
15b		Kraven på max antal djur/ha spridningsareal klaras.	<p>Enligt 11 § SJVFS 2004:62 får, i stället för att klara kravet på högst 22 kg fosfor/ha (se fråga 12a), jordbruksföretag med > 10 djurenheter fram till 1 jan 2013 tillämpa krav på max antal djur/ha, enligt vad som framgår i bilaga 5 till SJVFS 2004:62. Se <i>bilaga 7</i> i denna handledning.</p> <p>För betesmark får endast den del av betesmarken som motsvarar betets andel av nötkreaturens foderstat räknas in i gårdens totala spridningsareal. Beräkningen ska göras på årsbasis.</p> <p>(Sker en tillstånds- eller anmälningspliktig utökning av antal djurenheter ska dock kravet 22 kg fosfor/ha tillämpas).</p>
		Om nej, beskrivning	<p>Klaras inte max antal djur/ha gäller miljösanktionsavgift 1000 kr/ha spridningsareal som saknas (max 50 000 kr), enligt punkt 4.4.2 i bilagan till FMSA.</p>
15c		Vilket/vilka system för gödsellagring används	<p>Notera (bland annat som underlag för kommande tillsyn) vilken/vilka tekniker som används för gödsellagringen. Flytgödsel, fastgödsel, keltgödsel, stuka etc.</p>

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
15d	TV känsl Vnäring 1 TV ejkänsl Vnäring 12	Lagringskapacitet OK i förhållande till antal djur	Förordning om miljöhänsyn i jordbruket kräver lagring för ett visst antal månaders produktion, <i>se bilaga 7</i> . Uppgifter om producerad mängd stallgödsel per djur finns i tabell 1-2 i handledningens <i>bilaga 9</i> . Observera att producerad mängd gödsel varierar mellan olika företag. Skillnaderna beror bland annat på strömängd, intensitet samt hur mycket djuren går ute. För häst och djupströgödsel är variationerna störst. Mängd urin och flytgödsel påverkas även av tak över platta och brunn samt hur mycket vatten som leds till brunnen. Fråga även VU om lagringskapaciteten är tillräcklig för den lagringstid som krävs.
15e	TV känsl Vnäring 2 TV ejkänsl Vnäring 13	Om nej, beskrivning	
		Lagringsutrymme utan avrinning/läckage.	Titta även på hur vegetationen runt lagringen ser ut. Nässlor (gynnas av kväve) kan avslöja eventuella läckage.
		Om nej, beskrivning	
15f		Lagringsutrymme i övrigt OK	Notera om det är i allmänt gott skick och om regnvatten tillförs från tak, vid behov ska avledande hängrännor och stuprör finnas.
		Om nej, beskrivning	
15g	TV känsl Vnäring 6 TV ejkänsl Vnäring 15	Påfyllning av flytgödsel och urinbehållare under täckning	Krav enligt förordning om miljöhänsyn i jordbruket. För att täcket ska vara intakt ska påfyllningen ske underifrån. Påfyllning av klet eller fastgödsel får ske ovanifrån. Se information i <i>bilaga 9</i> samt allmänna råd 2005:1 från SJV.
15h	TV känsl Vnäring 6 TV ejkänsl Vnäring 15	Täckning som hindrar ammoniakförluster på flytgödsel- eller urinbehållare	Krav enligt förordning om miljöhänsyn i jordbruket. Ammoniak försvinner via luften. Det viktigaste är att det inte finns något luftström som går över gödseln. Vanligast täckning är svämtäcke som ska vara stabilt. Se information i <i>bilaga 9</i> samt allmänna råd 2005:1 från SJV. (Om tömning nyss skett eller pågår får man fråga om täckningen)
15i		Förekommer lagring i stuka	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Om ja, med lämplig utformning, placering, tider m.m.	Djupströgödsel kan ligga längre och komposteras. Viktigt att stukan då ska utformas så att det blir en kompostering. Fastgödsel bör inte ligga längre än maximalt några veckor. Stukan bör ligga på tät mark, som inte är utsatt för översvämning eller med risk för avrinning till diken eller vattendrag. Läs vidare i handledningens <i>bilaga 9</i> , samt allmänna råd 2005:1 från SJV
15j		Finns ensilageanläggning(ar)	Här avses torn- eller plansilo, inte ensilage i ballar.
		Om ja, är de utan läckage av pressaft	Pressaft från ensilagesilo eller liknande får inte läcka ut till omgivningen utan ska ledas till särskild uppsamlingsbrunn, urinbrunn eller flytgödselbehållare. Se sid 68 i <i>Miljöhusensyn 2007</i>
15k		Om nej, beskrivning Utfodringsplatser, fällor, rasthagar utan för stor gödselbelastning/avrinning	Det kan vara överbelastat lokalt i en hage, även om djurtätheten inte är så stor. Inspekteras och bedöms. Ser det överbelastat och söndertrampat ut, sker avrinning till t.ex. dike? Erfarenheterna från Miljösamverkans tidigare projekt Miljöhänsyn i jordbruket visade att det kan förekomma överbelastning i såväl fällor för utgångsdjur som helhet, som lokalt vid utfodringsplatser. Diskutera vid behov åtgärder med VU, t.ex. att rotera utfodringsplatser, placera dem under tak eller anlägga permanent utfodringsplats på hårdgjord yta som skrapas.
		Om anmärkning, beskriv	
IV YTTERLIGARE KONTROLLOMRÅDEN			
16	Naturvård		
16a		Naturvårdsfrågor har uppmärksamats vid inspektionen	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>Se också orienterande text i handledningens huvudtext, under avsnitt 4 Tillsyn - Ytterligare tillsynsfrågor – Naturvård.</p> <p>SKYDDADE OMRÅDEN m.m Lagstiftning: Grunden finns i 7 kap MB. Viktig är också Förordning (1998:1252) om områdeskydd med följdföreskrifter. Se vidare i handledningens <i>bilaga 3</i> om fler författningar under 7 kap MB.</p> <p>ANMÄLAN FÖR SAMRÅD Enligt 12 kap. 6 § MB gäller skyldighet att samråda med tillsynsmyndigheten (i allmänhet Länsstyrelsen) om en verksamhet eller åtgärd som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Se också Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2001:15. I en jordbruksverksamhet kan det t.ex. vara aktuellt för VU att göra anmälan för samråd om dessa slags åtgärder (i den mån de kan väsentligt påverka naturmiljön): * Anläggning och ändring av enskilda vägar * Husbehovstäckter * Utfyllnad av mark * Anläggande av dammar och viltvatten * Kulvertering av vattendrag * Muddring * Rensning av vegetation i sjöar, vattendrag och diken (de fyra sistnämnda punkterna under förutsättning att inte tillstånd för vattenverksamhet krävs) * Ny energiskogsodling * Borttagande av brukningshinder som är tillåtet enligt undantagsbestämmelsen i SJVFS 1999:119 * I vissa fall: Ej bygglövspliktiga byggnader m.m.</p> <p>TILLSYN I de flesta fall är det Länsstyrelsen och inte miljönämnden som har tillsynsansvaret för naturvårdsfrågorna. Gör ändå gärna en enkel kontroll, om det finns tid eller om omständigheterna föranleder det (t.ex. om du ser fina naturområden/element eller sådant som kanske är skadat på något sätt), fråga efter om det finns skyddade områden av något slag på gården eller på brukade fastigheter (t.ex. naturreservat, kulturresevat, naturminne, Natura 2000 m.fl. områdestyper), eller vad som sker/skett på ett speciellt ställe.</p> <p>Gör en enkel bedömning av om påverkan eller störningen är allvarlig eller betydande och om VU brustit i något avseende i relation till 7 kap MB med följdförfattningar eller t.ex. inte haft samråd med Länsstyrelsen enl. MB 12:6.</p> <p>Idag har eller kan många VU ha miljöstöd för Natur och kulturmiljöer eller s.k. element på gården. Se vidare handledningens <i>bilaga 6</i>. Fråga eller diskutera med VU om sådana ”element” på gården och stöd för dem.</p> <p>Varsko Länsstyrelsen (naturvårdsenheten) om något som kanske kan föranleda tillsynsینگripande framkommit (såvida inte tillsynsansvaret ligger på miljönämnden).</p>	
		Om ja, beskrivning	
17	Vattenverksamhet		
17a		Vattenverksamhet har uppmärksammats vid inspektionen	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>De flesta åtgärder är tillståndspliktiga. Se orienterande text i handledningens huvudtext, under avsnitt 4 Tillsyn - Ytterligare tillsynsfrågor – Vattenverksamhet.</p> <p>LAGSTIFTNING Grunden finns i 11 kap MB samt Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. Se vidare i handledningens <i>bilaga 3</i>.</p> <p>TILLSYN Det är Länsstyrelsen och inte miljönämnden som har tillsynsansvaret över vattenverksamhet.</p> <p>Ha ändå gärna uppmärksamhet på om det finns tid eller om du lägger märke till någon färsk ”vattenverksamhet” vid inspektionen. Fråga VU om det.</p> <p>Vattenverksamhet är t.ex. markavvattning, ”bortledande av grundvatten”, uppförande eller utrivning av uppdämningar som på något sätt ”förändrar vattnets höjd eller läge”. Du kan t.ex. se ett nygrävt öppet dike på en åker, en kulvertering av ett öppet dike, en täckdikning av en tidigare ej täckdikad åker, en nyligen anlagd våtmark eller småvatten, en rensning av en bäck förbi ett gammalt dämme eller en rätning av en bäck.</p> <p>Gör en enkel bedömning av om det skett något ”störande” i strid med 11 kap MB och om omfattningen är betydande. Fråga också om VU haft kontakt eller samråd med Länsstyrelsen enl. MB 12:6 (se ovan under 16a Naturvård).</p> <p>Varsko Länsstyrelsen (vattenenheten) om något som kanske kan föranleda tillsynsinsgripande framkommit.</p>	
		Om ja, beskrivning	
18	Täktverksamhet		
18a		Täktverksamhet har uppmärksamhets vid inspektionen	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>Se orienterande text i handledningens huvudtext, under avsnitt 4 Tillsyn - Ytterligare tillsynsfrågor – Tåktverksamhet.</p> <p>LAGSTIFTNING Grunden finns i 9 kap MB samt vidare i Förordning (1998:904) om tåkter och anmälan för samråd med följdföreskrifter. Se i handledningens <i>bilaga 3</i>.</p> <p>(Miljösanktionsavgift finns endast för utebliven rapportering av produktion till Länsstyrelsen vid tåkter som inte är husbehovståkt)</p> <p>TILLSYN Grundregeln är att tillsynsansvaret ligger hos Länsstyrelsen, men miljönämnden kan ha tagit över tillsyn. Ha, oavsett tillsynsansvar, ändå gärna uppmärksamhet på om det finns tid eller om du vid inspektionen lägger märke till någon typ av tåkt (grus, jord, berg) på gården eller på brukade fastigheter, inklusive egen husbehovståkt för jordbruksverksamheten.</p> <p>Gör en enkel bedömning av om omfattningen är betydande och fråga också om VU haft kontakt eller samråd med Länsstyrelsen enl. MB 12:6 (se ovan under 16a Naturvård).</p> <p>Varsko Länsstyrelsen (miljöskydds enheten) om något som kanske kan föranleda tillsynsinsgripande framkommit (såvida inte tillsynsansvaret ligger på miljönämnden).</p>	
		Om ja, beskrivning	
19		Djurskydd	
19a		<p>Djurskydd har kontrollerats vid inspektionen</p> <p>LAGSTIFTNING Djurskyddslagen, djurskyddsförordningen samt ett stort antal föreskrifter. Se vidare i handledningens <i>bilaga 3</i>.</p> <p>TILLSYN (BENÄMNS KONTROLL) Kommunerna har sedan länge det primära ansvaret för den offentliga djurskyddskontrollen av lantbrukets djur inklusive hästar. I många kommuner utförs denna kontroll/inspektion vanligtvis samtidigt som miljötillsynen.</p>	<p>Se nästa rad</p> <p>Kan vara egen checklista och/eller Djurskyddsmyndighetens/Jordbruksverkets. Checklistor (d.v.s. kontrollprotokoll och anvisningar till dessa) avseende tvärvillkor för djurskydd finns på SJVs webbplats. Uppdelat på</p> <ul style="list-style-type: none"> • animalieproduktion utom nöt och gris • nöt • gris
		I så fall, vilken checklista	
		Med (allvarliga) anmärkningar	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Om allvarliga anmärknin- gar, beskrivning	Skriv här bara en kort sammanfattning. De när- mare uppgifterna finns ju i den särskilda checklis- tan för djurskyddskontrollen.
20	Foderkontroll		
20a		Foder avseende lantbruket som foderproducent har kontrollerats vid inspektio- nen	Se nästa rad
	<p>LAGSTIFTNING Lagen om foder och animaliska biprodukter, Förordningen om foder och animaliska bipro- dukter samt Jordbruksverkets föreskrifter och de EG-förordningar som kompletteras av den svenska foderlagstiftningen. Se vidare i handledningens <i>bilaga 3</i>.</p> <p>Alla jordbrukare som producerar fodergrödor eller införskaffar foder som är ämnat att kon- sumeras av lantbruksdjur och hästar är i princip s.k. foderföretagare, primärproducenter med enkel eller avancerad foderhantering.</p> <p>TILLSYN (BENÄMNS KONTROLL) Sedan 2006 har kommunerna ansvar för den offentliga kontrollen av foderföretagarna. Under 2007 ska i snitt 1 % av landets foderföretagare kontrolleras i enlighet med Jordbruksverkets kontrollprotokoll 2007 med tvärvillkor och rapporteras till Jordbruksverket på något sätt. Kontrollen/inspektionen är troligtvis under uppbyggnad i många kommuner. Den kan utföras samtidigt som miljötillsynen. Foderkontrollen kan dock komma att överföras till Jordbruksverket fr.o.m. 2008. På Jord- bruksverkets webbplats finns/kommer mer information.</p>		
	TV finns, specificeras ej här	Om ja, enligt särskild checklista	Kan vara en egen lokal checklista, eller Jord- bruksverkets kontrollprotokoll med tvärvillkor för livsmedel och foder 2007, som finns på SJVs webbplats.
		I så fall, vilken checklista	
		Med (allvarliga) anmärkningar	
		Om allvarliga anmärkning- gar, beskrivning	Skriv här bara en kort sammanfattning. De när- mare uppgifterna finns ju i den särskilda checklis- tan för foderkontrollen.
21	Livsmedelskontroll		
21a		Livsmedel avseende lant- bruket som primärprodu- cent har kontrollerats vid inspektionen	Se nästa rad

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		<p>LAGSTIFTNING Livsmedelslagen med följdförfattningar, vilka kompletterar EG:s hygien/livsmedelsförordningar. Se vidare i handledningens <i>bilaga 3</i>.</p> <p>Alla jordbrukare som producerar produkter som är ämnade att konsumeras av människor, är i princip livsmedelsföretagare - primärproducenter av livsmedel. Detta är en ändring jämfört med tidigare livsmedelslagstiftning (t.o.m. 2005) som i huvudsak inte omfattade produkterna på gården, utan först sedan de kommit till livsmedelsindustri, slakteri, butik etc.</p> <p>TILLSYN (BENÄMNS KONTROLL) Kommunerna har sedan länge tillsynsansvar enligt livsmedelslagstiftningen, men sedan 2006 alltså även ansvar för den offentliga kontrollen av primärproduktionen ute på gårdarna. Kontrollen är under uppbyggnad hos Livsmedelsverket och hos kommunerna och det är osäkert vilka former den kommer att få. Kommunerna har dock kontrollansvar. Den offentliga kontrollen av primärproduktionen av livsmedel kan dock komma att överföras till Livsmedelsverket fr.o.m. 2008. På Livsmedelsverkets webbplats finns/kommer mer information.</p> <p>MJÖLKRUM (se också 8d om avlopp och 8e om mjölktankar) Eftersom mjölktrum kanske blir det som oftast kommer att kontrolleras ges här några korta upplysningar. Grunderna för krav på mjölktrum är förordning (EG) nr 853/2004 som gäller särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Kraven på hygien i mjölkproduktionsanläggningar finns i förordningens bilaga III avsnitt IX kap. I del II. Mer vägledning kan fås via <i>Kvalitetsprogrammet Arlagården</i>, som både redovisar krav enligt förordning (EG) nr 853/2004 och Arla Foods egna krav.</p> <p>Bland annat gäller följande för mjölktrum enligt förordning (EG) nr 853/2004 eller den tolkning av förordningen som Arlagården ger (Arla Foods egna krav refereras inte här): Avskildhet för mjölktrum från lokaler där djuren hålls. Mjölktrummet ska kunna nå utifrån utan passage av djurstall. Ingen direktförbindelse mellan mjölktrum och toalett. Lokalen utformad så att den är lätt att göra ren och att mjölken inte kan kontamineras. Endast förvaring av sådant som har med mjölkhanteringen att göra (innebär för kemikalier endast de rengörings- och desinfektionsmedel som behövs för den dagliga rengöringen av utrustningen). Krav på rengöring och vid behov desinfektion efter användning. Temperaturkrav för förvaring av mjölk: Omedelbar nerkylning till högst +8 °C om daglig hämtning, annars högst +6 °C.</p> <p>Mer om primärproduktion av mjölk på gården finns i <i>Branschriktlinjer för hygienisk mjölkproduktion</i>.</p>	
	TV finns, specificeras ej här	Om ja, enligt särskild checklista	Kan vara en egen lokal checklista, eller eventuell kommande nationell checklista från Livsmedelsverket och/eller Jordbruksverkets kontrollprotokoll med tvärvillkor för livsmedel och foder 2007. Den sistnämnda som finns på SJVs webbplats har bara några få punkter som rör livsmedel.
		I så fall, vilken checklista	

Nr	TV	Fråga	Förklaringar/upplysningar
		Med (allvarliga) anmärkningar	
		Om allvarliga anmärkningar, beskrivning	Skriv här bara en kort sammanfattning. De närmare uppgifterna finns ju i den särskilda checklistan för primärproduktionskontrollen.
21b		Annan livsmedelshantering på gården	Se nästa rad
		<p>Här syftas på om det finns någon särskilt livsmedelsverksamhet, utöver primärproduktion på gården, t.ex. gårdsbutik, äggpackeri, mindre charkuteri , café eller annat.</p> <p>I de allra flesta fall är det kommunen som har kontrollansvaret. Endast för vissa större/komplicerade verksamheter ligger kontrollansvaret hos Livsmedelsverket.</p>	
		Om, ja har kontrollerats vid inspektionen	
		Om ja, enligt särskild checklista	Kan vara en egen lokal checklista, eller, vilket finns för vissa typer av livsmedelsverksamheter, Livsmedelsverkets checklista.
		Med (allvarliga) anmärkningar	
		Om allvarliga anmärkningar, kort beskrivning	Skriv här bara en kort sammanfattning. De närmare uppgifterna finns ju i den särskilda checklistan för livsmedelskontrollen.